3. Мовчан А. В. Актуальні проблеми впровадження в органах Національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 17–22.

4. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.

Юсупова Катерина Олександрівна,
аспірантка кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Правосуддя щодо неповнолітніх є складовою процесу національного розвитку кожної країни. Відповідно до ст. 9 Конституції нашої держави чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [1].

Світовою спільнотою вироблені фундаментальні засади щодо участі захисника неповнолітньої особи у процесі надання їй правової допомоги, захисту прав та свобод дитини.

Дотримання низки міжнародних стандартів захисту дітей, які опинилися у конфлікті із законом, визначено міжнародними зобов'язаннями різних держав, які ратифікували відповідні міжнародно-правові акти.

У цьому напрямі ми виокремлюємо дві групи міжнародних актів. Перша група документів, які гарантують захист прав і свобод людини в цілому, а також неповнолітньої особи зокрема: Статут Організації Об'єднаних Націй; Загальна декларація прав людини; Конвенція Ради Європи про захист прав і основних свобод людини; Міжнародний пакт Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про громадянські і політичні права; Декларація Організації Об'єднаних Націй про основні принципи правосуддя для жертв злочину і перевищення влади та ін.

Іншу групу складають міжнародні документи, які гарантують захист прав і свобод неповнолітніх осіб. А саме: Конвенція про права дитини; Факультативні протоколи до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії та про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах; Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»); Керівні принципи ООН із запобігання злочинності серед неповнолітніх та ін.

Дія міжнародних стандартів правосуддя, дружнього до дитини, найяскравіше виявляється у ювенальному судочинстві таких держав як Німеччина, Франція, Нідерланди, Італія, Польща, США, Великобританія. У забезпеченні прав неповнолітньої особи в ювенальному судочинстві значною є роль її захисника.

У законодавстві більшості зарубіжних країн передбачена вимога обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, надання захисника судом при неможливості оплати його послуг батьками або іншими представниками неповнолітнього клієнта.

Наприклад, за законодавством Республіки Польща захисника обирає неповнолітній або його батьки як сторона кримінального провадження, водночас у разі фінансових складнощів суд вправі призначити підлітку адвоката на безоплатній основі. Захисник неповнолітньої особи супроводжує процесуальні дії з підзахисним, подає клопотання, бере участь у збиранні доказів на користь свого клієнта та ін. Закон регламентує випадки обов'язкового призначення захисника неповнолітньому, якщо: 1) він глухий, німий або сліпий; 2) існує обґрунтований сумнів щодо того, що психічний стан дозволяє йому брати участь у провадженні або захищати себе самостійно; 3) неповнолітнього поміщено до притулку для неповнолітніх [2].

Основними спільними рисами в аспекті міжнародних стандартів у законодавстві більшості зарубіжних країн континентальної і англо-саксонської системи права ми відзначили наявність норм, що передбачають: 1) визначення спеціалізації особи, яка може бути захисником у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх; 2) порядок залучення захисника; 3) випадки обов'язкової участі захисника; 4) комунікативна функція захисника при процесуальній взаємодії неповнолітнього підзахисного з іншими учасниками ювенального правосуддя.

Зокрема, спеціалізація адвоката, який захищає права неповнолітньої особи у кримінальному провадженні, передбачена нормативними документами Франції, Італії, Нідерландів, Сполучених Штатів Америки, Великобританії та інших держав. Так, у Нідерландах органами, що залучені до кримінального судочинства щодо неповнолітніх, є: поліція у справах неповнолітніх, ювенальні судді (суди), ювенальні прокурори, ювенальні адвокати, Рада із захисту дітей при Міністерстві юстиції Нідерландів, центри пробації та неурядові організації [3].

В цілому, зарубіжна система ювенального правосуддя функціонує задля досягнення головної мети – здійснити виховний вплив на дитину, яка опинилася у конфлікті із законом. Роль захисника такої неповнолітньої особи полягає у пом'якшенні впливу кримінальних процесуальних засобів на дитину, а також відстоювання та охорона прав неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого, підсудного, засудженого).

При вивченні сучасного досвіду використання міжнародних стандартів участі захисника у кримінальному провадженні щодо

неповнолітніх у зарубіжних країнах, ми встановили, що позитивним є поглиблення правової культури вітчизняних юристів, що спеціалізуються на ювенальному правосудді; посилення ролі та характеру ювенальної юстиції; зміні спрямованості діяльності захисника неповнолітнього, у напрямі пріоритету виховної функції й вибору найбільш відповідного особі неповнолітнього заходу впливу. Даний досвід доволі позитивно б сприяв посиленню виховної функції ювенального правосуддя загалом.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

2. USTAWA z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20100330178/U/D20100178Lj.pdf.

3. Ільченко О. В., Петренко В. О. Правові аспекти застосування міжнародного досвіду у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* № 1. Т. 2. 2017. С. 148–152.

Зілінський Андрій Миколайович,
здобувач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ РОЗБІЙНИМ НАПАДАМ НА ПОМЕШКАННЯ ГРОМАДЯН, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ

Суспільство постійно розвивається і змінюється від прогресивних технологій до соціально-економічних умов життя. Злочинність також розвивається і використовує прогрес та розвиток суспільства у своїх цілях, крокуючи вперед у порівнянні з способами її попередження. Вчиняючи розбій, злочинці враховують певні обставини (місце події, риси, властиві особу потерпілого, характер майна, яким передбачається заволодіти) і визначають спосіб, час, знаряддя і засоби, які можуть бути використані під час нападу [1].

Вчинення такого виду злочинів завжди викликає підвищену увагу та резонанс у державі, адже саме за рівнем розповсюдженості цих суспільно-небезпечних діянь громадяни здебільшого оцінюють стан правопорядку та рівень особистої безпеки в районі, місті, державі загалом [2, с. 271].